

1-12); "Ein persisch-mongolischer Erlaß des Galäyeriden Seyh Oveys" (CAJ, XIX/1-2 [1975], s. 1-84, Gottfried Herrmann ile birlikte); "Proto-Turkic: Reconstruction Problems" (TDAY Belleten 1975-1976 [1976], s. 1-59); "Das Vorosmanische Die Entwicklung der Oghusischen Sprachen von den Orchoninschriften bis zu Sultan Veled" (TDAY Belleten 1975-1976 [1976], s. 81-131); "Khalaj and Its Relation to the Turkic Languages" (TDAY Belleten 1977 [1978], s. 17-33); "Ein uigurischer Text aus Iran vom Jahre 1207" (Turcica, XIII [Paris 1981], s. 153-169); "Nomenverba im Türkischen" (Studia Turcologica Memoriae Alexii Bombaci Dicata, Napoli 1982, s. 101-114); "Türkolojide Eleştiri Sorunları" (TDAY Belleten 1980-81 [1983], s. 87-99); "Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu" (TDAY Belleten [1983], s. 1-16); "Türkçe'nin İdeal Bir Etimolojik Sözlüğünün Nasıl Olması Gerektiği Hakkında Düşünceler" (trc. İlhan Çeneli, TDL, sy. 392-393 [1984], s. 366-374); "Neues Zum Imperativ des Chaladsch" (TUBA, VI [1984], s. 63-82); "The Mongol-Tungus connections" (Language Research, XXI/2 [Seoul 1985], s. 135-144); "Kabulafscharisch und Chaladsch" (CAJ, XXIX [1985], s. 166-175); "Ein Modell zur Klassifikation der Türkisprachen" (Materialia Turcica, 11 [Göttingen 1985], s. 1-34); "Mahmud al-Kaşğari, Argu, Chalasch" (IAJ, VII [1987], s. 105-114); "İran'da Türkler" (TDL, LIV/431 [1987], s. 242-251); "Zur Quantität der Vokale des Chaladsch" (WZKM, 78 [1988], s. 23-73); "Chorasantürkisch aus dem Türkenkessel" (TDAY Belleten 1987 [1992], s. 81-102); "Chaladschica extragöttingensia" (CAJ, XXXVII [1993], s. 33-81); "Türkische Farbzeichnungen und Pferdezucht" (CAJ, XXXIX/2 [1995], s. 208-227); "Turkmenische Materialien aus Gonbad-e Qābūs" (MT, sy. 19 [1998], s. 77-125); "Ak-raba Olmama Kanıtlanabilir mi? Altay Dilleri Sorunu" (trc. Faruk Gökçe, Türkoloji Araştırmaları, 2003/5, Ankara 2003, s. 157-168).

BİBLİYOGRAFYA :

Semih Tezcan – Marcel Erdal, "Zum Geleit", *Beläk Bitig: Sprachstudien für Gerhard Doerfer zum 75. Geburtstag* (haz. Marcel Erdal – Semih Tezcan), Wiesbaden 1995, s. VII-IX; "Schriftenverzeichnis Gerhard Doerfer 1989-1994", a.e., s. XI-XIV; Hasan Eren, *Türklük Bilimi Sözlüğü I: Yabancı Türkologlar*, Ankara 1998, s. 141-147; *Schriftenverzeichnis Gerhard Doerfer* (haz. M. Knüppel), Göttingen 2000; M. Knüppel, *Altäische Reminiszenzen. Briefwechsel von Karl Heinrich Menges und Gerhard Doerfer aus den Jahren 1955-1985*, Nordhausen 2010; a.mlf., "Zum 80.

Geburtstag von Gerhard Doerfer", *MT*, XXI (2000), s. 163-166; I. Laude-Cirtautas, "Schriftenverzeichnis Gerhard Doerfer", *CAJ*, XXIX (1985), s. 1-24; Gerhard Doerfer, "Gerhard Doerfer", *JTS*, XIII (1989), s. i-iv; "G. Doerfer Bibliography", a.e., s. v-vii; Mehmet Ölmez, "Prof. Dr. Gerhard Doerfer'in Doğumunun 80. Yılı ve Gerhard Doerfer Bibliyografyası" *Türk Dilleri Araştırmaları*, X, İstanbul-Berlin 2000, s. 213-214; a.mlf., "Gerhard Doerfer'in Ardından", *TDL*, sy. 626 (2004), s. 175-176; L. Johanson, "Gerhard Doerfer (1920-2003)", *Turkic Languages*, VIII, Wiesbaden 2004, s. 3-6.

A. AZMİ BİLGİN

DOYRAN

Makedonya'da tarihî bir bölge ve kasaba.

Makedonya Cumhuriyeti'nin güneydoğu köşesinde Doyran (Dojran / Toyran) gölü kıyısında yer alır. Osmanlı idaresi altında bir kaza merkezi haline gelmiştir. Son dönemde kaza, Kuzeybatıda Bojmiya (Boymiya) nahiyesini oluşturan Valandova ovası ile güneydoğuda Doyran gölü etrafındaki toprakları kapsayan nahiyesi olmak üzere iki bölgeyi kapsıyordu. Bu iki nahiyeye XIV. yüzyılın sonlarından XVI. yüzyıla kadar Köstendil sancağının bir parçası olan büyük Ustrumca (Strumista) kazasına bağlıydı. 1570 sonrasında Boymiya ve Doyran'ın her ikisi birlikte bir kaza teşkil etmiştir. Bu iki bölgeyi alçak dağların 500-700 m. yamacı birbirinden ayırır. Ulaşım nisbeten kolaydır. Kuzeybatıdan (Üsküp'ten) gelen anayol Valandova ve Doyran aracılığıyla Vardar vadisinin içinden Makedonya'nın Metropolis şehrine ulaşır. Doyran ovasının doğu yönünde küçük Demirhisar (Siderokastro) ve daha ötede Serez (Serres) şehriyle bağlantısı kolaylıkla sağlanır. XX. yüzyılın büyük kısmında trafiğe kapalı olan Doyran'dan Selânik'e giden yol son olarak 1980'lerde tekrar trafiğe açıldı.

Çevresindeki verimli toprakları ve ılıman iklimi sebebiyle Doyran en eski zamanlardan itibaren bir yerleşim yeri oldu. I. Dünya Savaşı'nda bütünüyle yıkılan eski Doyran, İmparator Iustinianos zamanından (527-565) beri Tauriana diye bilinen Prusias antik kentinin vârisidir. Bölgenin tamamı VI. yüzyılın sonlarından başlayarak Slavlaştı. Ortaçağ başlarında I. Bulgar Çarlığı'na bağlı olan Doyran ve çevresi, X. asrın ikinci yarısından 1018 yılına kadar Çar Samuel'in kısa ömürlü Bulgar / Makedon Çarlığı'na dahildi. 1018'de "Bulgar katili" lakabıyla anılan İmparator II. Baslios, Doyran'ı Bizans İmparatorluğu topraklarına kattı. Doyran, Bizans-Slav

hâkimiyeti ve Osmanlı asırları boyunca hiyerarşik olarak Selânik'e bağlı Poljanin Piskoposluğu'nun merkeziydi. Bölgeye dair günümüze ulaşan en eski (925/1519 tarihli) Osmanlı tahrir kaydında Doyran şu şekilde zikredilmiştir: "Doyran gölü, nâm-ı diğer Peskopiya ve nâm-ı diğer Polaniye." Bu kayıt vesilesiyle sözü geçen küçük şehrin işlevi yanında ismine de ulaşılmış olur.

Doyran, 1204'te Bizans İmparatorluğu'nun dağılmasından 1371 yılına kadar altı defa el değiştirdi: Selânik İmparatorluğu, Epirus Yunan Despotluğu, II. Bulgar Çarlığı, Nicea İznik Bizans İmparatorluğu, Sırp İmparatorluğu ve Köstendil (Velbujd) Prensiği. Sırp güçleri 1371'de Meriç savaşında Osmanlılar karşısında yenilince Sırp devleti parçalara ayrıldı. O tarihlerde Jovan ve Konstantin Dragas kardeşler Velbujd başşehir olmak üzere İştip, Kratovo, Ustrumca, Doyran ve Boymiya'yı içine alan kendi prensliklerini kurdular. Bu prenslik Osmanlılar'a bağlı bir beylik haline geldi ve hükümdarı Konstantin'in Yıldırım Bayezid'in yanında savaşırken öldüğü 1395 yılına kadar yarı bağımsız olarak sürdü. Topraklarına uygun bir mirasçı bulamayan bölge herhangi bir değişiklik ve karışma olmadan Osmanlı idaresine geçti. Başşehir Velbujd, Osmanlı sancak beyinin ikametgâhı haline geldi. Adı da Kostadin ili (sonraları Kyustendil/Köstendil) şeklinde değiştirildi.

Köstendil sancağının bugüne ulaşan en eski tahrir defterine göre Doyran nahiyesinin batı yakası doğu yakasına nisbetle daha az sayıda insanla meskûndü. Nahiyenin batı yakasında toplamda 138 hıristiyan hânesinden müteşekkil Bakinci, Černičeri, Nikolićane ve Toplica köyleriyle 259 hıristiyan ve sadece iki müslüman hâneli Doyran Peskopiya kasabası yer alıyordu. Bunun yanında Bakinci, Černičeni ve Toplica köyleri sınırında altmış altı hânedan meydana gelen altı yörük cemaati ikamet ediyordu. Nahiyenin doğu yakasında ise toplam 728 hıristiyan hânesinden oluşan on üç köy bulunuyordu. Bu köylerin sınırlarında on iki cemaat halinde ikamet eden 112 yörük hânesi yer alıyordu. Böylece, şehirle birlikte düşünüldüğünde doğu ve batı yakasının % 14'ü Türkler'den oluşuyordu. Bazı köylerde yaşayan yörükler daha sonra buralardan ayrılıp Türkçe isimler taşıyan (Çavuşlu, Dervişli, Karalı, Kölemenli vb.) kendi köylerini kurdular.

Yaklaşık 1500 yılından itibaren göçebe ve yarı göçebe Türk toplulukları büyük

Doyran gölünün batısında uzanan geniş, boş toprakların yanı sıra gölün doğusundaki toprak parçalarının kuzeyine yerleştiler. Bunların bir kısmı Anadolu'dan yeni gelmiş olabiliirdi. Ancak çoğunluğu büyük ihtimalle doğuda Serez'den, batıda Vardar nehrine uzanan topraklarda yerleşen Türk göçmenlerinden meydana geliyordu. İlk dönem Osmanlı kronikleri ve XV. yüzyıl Yunan tarihçisi Chalkokondyles'e göre söz konusu topraklar Çandarlı Kara Halil ve Gazi Evrenos kumandasında fethedildi ve bu yerlere onlar tarafından Türkler yerleştirildi. Vardar'ın batısındaki bölge, 1390'larda Yenice-i Vardar ve Vodina ile beraber yürüklerin yerleştiği topraklara ilhak edildi.

978 (1570) tarihli *Köstendil Sancağı Mufassal Tahrir Defteri*, nahiyenin müslüman nüfusuyla beraber hıristiyan nüfusunun da güçlü bir şekilde arttığını gösterir. Doyran kasabasında 925'te (1519) 259 olan hıristiyan hâne sayısı 978'de (1570) 339'a, müslümanların sayısı da ikiden (yirmi sekizi yürük cemaatine bağlı kaydedilen) seksen hâneye yükseldi. Köylerde ise 1570 yılı itibarıyla hıristiyan nüfusu 1034'ten 1234 hâneye çıktı. 1519'da 113 hâne olan müslüman nüfusu 1570'te 254 hâne oldu (BA, TD, nr. 167, s. 276). On yedi eski köyün bitişiğinde Türkçe isim taşıyan yedi küçük köy ortaya çıktı. Aynı zamanda yavaş yavaş İslâmlaşma sürecinin başladığı eski köylerde ya da bu köylerin etrafında daha fazla yürük iskân edildi. Anılan yılların ikisinde de (1519, 1570) bölgede gerçekte çok daha fazla sayıda yürük mevcuttu. Bazı yerlerde, sayıları verilmemekle birlikte onların ödemek zorunda oldukları "resm-i duhân" denilen bir nevi geçici iskân dolayısıyla alınan vergiden söz edilmesi bu durumu ortaya koyar.

Yerleşik yürükler tarafından ikamet edilen Türk köylerinin sayısı 1570 yılında yediden otuz yediye yükseldi. İslâm'ın bölgedeki varlığı 1519'da % 8 oranında iken 1570'te % 17'ye, 1900'de ise % 65'e çıktı. Bu artış 1519 ve 1570 tahrirlerinden anlaşıldığına göre kısmen yerli hıristiyanların ihtidâları sebebiyledir. Söz konusu süreç XVII. yüzyılda hızlandı. 1031 (1622), 1045 (1636), 1051 (1641) ve 1099 (1688) tarihli cizye defterleri özellikle on yedi Slav kökenli köyde ve şehrin bizzat kendisinde duraklayan ya da yavaş yavaş azalan bir hıristiyan nüfusa işaret eder. Öte yandan yürükler büyük ölçüde kendi içlerinde kaldı. Bölge sakinleriyle göçebeler arasında

gerginlik de yaşandı. 1519 tarihli kayıtlarda Divlas köyünün eski sakinlerinin baskı sonucu ("yürükler teaddisinden") köyden çıkarılıp Divlas'ın 7 km. doğusundaki Dolna Gobosova köyüne yerleştirildiği belirtilir. Defterde bu bilgilerin ardından beş muhtelif cemaate mensup otuz bir yürük hânesi zikredilir. Sonraları bunlar Çallı, Çavuşlu, Dervişli ve Kölemenli köylerini kurdular.

Evliya Çelebi, 1668'de Doyran'ı ziyaret ettiğinde karşısında Selânik topraklarında bir kaza merkezi olan, bahçeler ve üzüm bağları içerisinde bir ya da iki kat yüksekliğinde, taştan yapılmış, çatıları kiremitle kaplı evleriyle son derece müreffeh bir kasaba buldu. O dönemde şehrin sakinleri arasında hıristiyan unsur olarak Rumlar ve Bulgarlar daha baskındı. Evliya Çelebi'ye göre Doyran, Sofyalı Bâli Efendi'nin halifesi olan meşhur Halvetî dervişi Mehemed Toyrânî'nin (ö. 961/1554) doğduğu yerdir. Onun doğduğu köy olan Gölbâş'ında Gazi Maktul İbrâhim Paşa mükemmel ve oldukça görkemli birer cami, meşit, tekke ve imaret inşa ettirmişti. Mehemed Toyrânî tekkenin bitişiğine defnedilmiş ve külliyesi bir ziyaret mekânı haline gelmiştir. Söz konusu yapılar Osmanlı mimarisinin Doyran bölgesindeki en önemli eserleridir, fakat bunlardan günümüze herhangi bir kalıntı ulaşmamıştır.

Doyran'ın XVIII. yüzyıldaki durumu hakkında bilgi yoktur, XIX. yüzyılda ise kayıtlar çoğalır. Maximilian Thielen'e göre 1820'li yıllarda burası panayır meydanı, camiler, kiliseler ve 400 evle Köstendil sancağında bir panayır şehridir ve ağustos ayında on dört gün devam eden büyük panayırıyla bilinir. 1831 tarihli Osmanlı nüfus sayımından bütün Ortodokslar'ın ve şehrin diğer sakinlerinin yanı sıra 716 müslüman erkek yerleşimcinin olduğu, % 42'si müslüman olan 3430 yerleşimcinin bulunduğu anlaşılır. Georg von Hahn 1865'te şehri ziyaret ettiğinde burada 600 müslüman, 450 hıristiyan-Bulgar, on beş Eflak, yirmi beş yahudi ve yirmi beş Çingene hânesi olmak üzere toplam 1100 hânenin varlığını belirtir. Böylece Doyran XIX. yüzyılda müslümanların çoğunlukta (% 54) olduğu bir şehir haline geldi. Bu sıralarda Tanzimat dönemi düzenlemeleri sebebiyle eski Köstendil sancağı bölündü, sancağın batı yarısı Kosova vilâyetine, doğu kesimi kısmen Tuna vilâyetine, güney ucundaki Doyran, Tikveş ve Ustrumca kazaları Selânik'e bağlandı. Aynı zamanda

eski kazanın büyük parçaları Doyran kazasında kalırken batı kesimi yeni oluşturulan Gevgili kazasına nakledildi.

Kâmûsü'l-a'lâm'da 1894 yılında Doyran'ın büyük kısmı müslüman, diğer kısmı Bulgar olan nüfusu 4949 olarak verilir. Şehirde üç cami, yedi meşit, iki kilise, 270 dükkânla iki müslüman ve iki hıristiyan okulu bulunmaktadır. Doyran kazası yeniden düzenlenen şekli ve toplam 26.376 nüfusuyla seksen beş köyü sınırları içine almaktadır. Nüfusun 18.144'ü müslüman, 7482'si Bulgar ve Yunan (Rum), 154'ü yahudi ve 596'sı Çingene'dir. Yeni yapılan demiryolu sebebiyle şehrin gelişeceği ve hızlı bir şekilde büyüyeceği de belirtilir. 1895'te dilbilimci Gustav Weigand kasabanın 600'ü Türk, 400'ü Bulgar toplam 1000 hâneyi ihtiva ettiğini söyler. 1323 (1905) tarihli *Selânik Vilâyeti Salnâmesi*'nde Doyran'da altı cuma camisi, beş meşit, beş tekke, iki kilise, bir sinagog, müslümanların okulları ile Bulgar, Sırp ve Rum hıristiyan okullarından söz edilir.

Doyran ve çevresi Balkan savaşları (1912-1913) sırasında çok büyük yıkıma uğradı. 1914 tarihli Carnegie raporuna göre Slav ve Türk köyleri olan Angelci, Brest Dimonci, Durbalı, Furka, Hasanlı, Nikolic, Popovo, Potoros, Surlevo, Ratarci, Vlada-ja ilerleyen Yunan ordusu tarafından tamamen yakılıp yıkıldı. Bu köylerin büyük kısmı savaşlar sonrasında resmen Yunanlılar'a terkedilecek bölgenin doğu kesiminde yer alıyordu. Böylece daha sonra devam edecek olan tarihî isimleri de içine alan bölgenin kökten Helenleştirilmesi faaliyeti Yunan ordusu tarafından çoktan hazır hale getirilmiş oldu.

I. Dünya Savaşı sırasında İttifak ve İtilâf devletleri arasındaki cephe hattı Doyran bölgesinin içinden geçirildi. Bulgar merkez karargâhı Dedeli köyü yanında yer alan, kuzey-güney istikametini kapatan Furka Geçidi'ndeydi. Yunan tarafında olanlar gibi (1918) Yugoslavya tarafındaki bütün köyler de tamamıyla yıkıldı. Sakinleri öldükleri ya da kaçtıkları ve ardından geri dönmedikleri için Dolçeli, Hamzalı, Hasanlı, Karaoğulları, Pazarlı gibi pek çok köy yok oldu. Daha kuzeyde tepelik iç bölgelerde yer alan yürük köyleri ve kuzeye doğru uzaktaki köyler ise ayakta kalabildi. Bu köylere kısmen Makedonyalı hıristiyan göçmenler yerleşti, ancak sakinleri müslümandır ve Türkçe konuşur. *Yugoslavya Ansiklopedisi*'ndeki 1970 yılından kalma Yugoslav haritası Bahçe obası, Buluntulu,

Dar obası ve Cuma obasındaki camileri gösterir. Bunun yanında 1900 yılında 106 hânesiyle tamamen Türk köyü olan Bayram obasında bir kiliseyi de işaret eder. Günümüzde Doyran ve Radoviş bölgelerindeki yürükler hâlâ kendi eski Türk lehçelerini konuşup geleneklerini, renkli elbiselelerini ve güçlü bir kimlik şuurunu muhafaza etmektedir. Cuma obasının Dzumaboş'a, Bahçe obasının Basibos'a dönüştürülmesi gibi Makedonlar'ın bölgede iskân edilmesi Türkçe köy isimlerinde tuhaf değişikliklere yol açtı. Yunan tarafındaki durumun aksine bunlar 500 yıl önceki yürük iskânının hâtrasını taşıyor. Savaştan sonra Doyran'ın eski şehir merkezi tekrar inşa edilmedi. Eski Doyran'ın bulunduğu yerde cami, kilise ve okul binalarının yıkıntıları hâlâ görülebilir. 1920'lerde eski yerleşim yerinin birkaç kilometre kuzeyinde en az 1500 yıllık kadîm ismini yaşatan Novi Doyran şehri ortaya çıkmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme* (Dağlı), VIII, 333-334; M. F. Thielen, *Die europäische Türken, ein Handwörterbuch für Zeitungsleser*, Wien 1828, s. 285; J. G. von Hahn, *Reise durch die Gebiete des Drin und Wardar*, Wien 1869, s. 66-71; G. Weigand, *Die Aromunen*, Leipzig 1895, s. 236; J. Ivanov, *Severna Makedonija* (ed. D. J. Biserov), Sofia 1906; a.mlf., *Bălgarski Starini iz Makedonija*, Sofia 1931, s. 550-555; K. Pauli, *Kriegsgreuel, Selbsterlebtes aus dem bulgarisch-griechischen Krieg*, Minden 1913; W. H. Crawford Price, *The Balkan Cockpit: The Political and Military Story of the Balkan Wars in Macedonia*, London 1915, s. 305-315; J. M. Pavlović, *Stari Dojran*, Beograd 1930; Vladimir Karamanov, *Dojran i okolijata mu prez vreme na Balkanskite vojni*, Kjustendil 1931; B. Janišliev, *Grad Dojran (Poljanin, Pulin) i života ni tam pri turskoto vladicestvo do 1912*, Sofia 1936; D. Nicol, *The Despotate of Epirus*, Oxford 1957, tür.yer.; H.-J. Kornrumpf, *Die Territorialverwaltung im östlichen Teil der europäischen Türkei (1864-1878)*, Freiburg 1976; H. Andonov-Poljanski, *Dojran vo minaloto*, Skopje 1979; *Turski Dokumenti za istorijata na Makedonskiot narod, Opširen popisen defter na Kyustendilski Sandžak*, Skopje 1983, V/3, s. 286-322; E. Krüger, *Die Siedlungsnamen Griechisch-Makedoniens nach amtlichen Verzeichnissen und Kartenwerken*, Berlin 1984; J. V. A. Fine, *The Late Medieval Balkans*, Ann Arbor 1987, s. 28-29, 32-33, 86-87, 94-99, 102-106, 113-114, 222, 288; H. Matanov, *Knjažestvo na Dragaši: Kām istorijata na Severoistočna Makedonija v predosmanskata epoha*, Sofia 1997; E. Koneska – R. Jankuloski, *Yörüks / Juruci, Turska Etnička Grupa vo Makedonija*, Skopje 2004; J. McCarthy, *Ölüm ve Sürgün: Osmanlı Müslümanlarının Etnik Kıyımı: 1821-1922* (trc. Fatma Sarıkaya), Ankara 2012, s. 148-149; M. Sokolowski, "Za Jurucite i Juručkata organizacija vo Makedonija", *Istorija*, IX/1, Skopje 1973, s. 85-99; *Kāmüsü'l-a'lâm*, IV, 3028.

MACHIEL KIEL

DUKAK b. TUTUŞ (دقاق بن تتش)

Ebü Nasr Şemsü'l-mülük
Dukāk b. Tâci'd-devle Tutuş es-Selcûki
(ö. 497/1104)

Dımaşk Selçuklu meliki (1095-1104).

Tutuş, oğlu Dukak'ı 485 (1092) yılında Bağdat'ta bulunan Sultan Melikşah'ın yanına göndermiş ve kızına tâlip olmuştu. Sultan Melikşah'ın Bağdat'ta ölümüyle Terken Hatun ve oğlu Mahmud ile beraber Dukak da İsfahan'a gitti. Ardından gizlice Selçuklu tahtı için mücadele eden Berkıyruk'a katıldı. Daha sonra bir fırsatını bulup babası Tutuş'un yanına kaçtı. Babasının Sultan Berkıyruk ile yaptığı Rey Savaşı sırasında (488/1095) yanında bulunan Dukak, babasının savaşta yenilerek öldürülmesi üzerine Atabeg Cenâhüddeve Hüseyin ve Aytekin el-Halebî adlı kumandanla birlikte kardeşi Rıdvan'ın hâkimiyetindeki Halep'e geldi. Halep'te bulunduğu sırada Tutuş'un Dımaşk nâibi Emîr Savtekin el-Hâdim'in davetiyle gizlice Dımaşk'a gitti. Rıdvan kardeşinin kaçtığını haber alınca arkasından onu yakalamak için asker sevkettiyse de başarılı olamadı. Dımaşk'ta Emîr Savtekin ve diğer kumandanlar tarafından karşılanan Dukak, Dımaşk Selçuklu Melikliği tahtına oturdu. Rıdvan ise Dımaşk Selçuklu Melikliği'ni tanımıyor ve kendisini Suriye Selçukluları'nın tek meşrû hükümdarı olarak görüyordu. Onun Dımaşk'ı zaptetmek amacıyla yaptığı faaliyetler başarısızlıkla sonuçlandı ve Dukak ölümüne kadar Dımaşk Selçuklu Melikliği'nin başında kaldı. Rey Savaşı'nda esir düşen Atabeg Tuğtegin de Berkıyruk tarafından serbest bırakıldıktan sonra Dımaşk'a gidip Dukak'ın hizmetine girdi. Dukak bütün devlet işlerini onun idaresine verdi. Savtekin yeni yönetimde sıkıntı çıkarmasından endişe edilerek bertaraf edildi. İdareyi tek başına ele alan Tuğtegin, Dukak'ın annesi Saffetülmülk Hatun ile evlenerek iktidarını sağlamlaştırdı.

Antakya Emîri Yağısıyan'ın Cenâhüddeve ile anlaşamaması yüzünden Halep'ten ayrılıp Dukak'ın yanına Dımaşk'a gelmesi üzerine Rıdvan, Artukoğlu Sökmen'i hizmetine almak ihtiyacını hissetti. Melik Rıdvan, Dukak'ın Dımaşk dışında bulunduğu bir sırada şehri kuşattı. Ancak Dukak'ın kumandanlarıyla birlikte Dımaşk'a yaklaşmakta olduğunu haber alınca kuşatmayı kaldırdı (1096). Rıdvan aynı yıl Dımaşk'ı

ikinci defa kuşattıysa da yine sonuç alamadan Halep'e dönmek zorunda kaldı. Ertesi yıl Dukak, Yağısıyan ile birlikte Halep Selçuklu Melikliği topraklarına akınlarda bulundu. Ancak Rıdvan, Kınnesrîn yakınlarında yapılan savaşta Dukak'ı mağlûp etti ve ağırlıklarını yağmaladı (5 Rebûlâhir 490 / 22 Mart 1097). Bu zaferin ardından Rıdvan, Dımaşk Selçuklu Melikliği'ne karşı üstünlük elde etti. Suriye Selçukluları'nın ikiye ayrılmasından sonra Fâtımî Halifesi Müsta'î-Billâh, Rıdvan'a elçi gönderip hâkimiyeti altındaki topraklarda Fâtımîler adına hutbe okuttuğu takdirde kardeşi Melik Dukak'a karşı kendisini destekleyeceğini bildirdi. Rıdvan bu teklifi kabul etti ve Humus Emîri Cenâhüddeve Hüseyin ve Melik Dukak'a karşı Yağısıyan ile Artuklu Sökmen'i de yanına alarak bir sefer düzenlemeye karar verdi.

Haçlılar, 20 Ekim 1097'de Antakya önlerine gelince Yağısıyan oğlu Şemsüddeve'yi Sultan Berkıyruk, Halep Meliki Rıdvan, Dımaşk Meliki Dukak ve diğer bazı emîrlerin yanına gönderip yardım istedi. Melik Dukak, Atabeg Tuğtegin ve Yağısıyan'ın oğlu Şemsüddeve, Antakya'ya yardıma giderken erzak aramaya çıkan Haçlı kontları Bohemund ve Robert'i kuşattılar, fakat ağır kayıplar vererek Hama'ya çekildiler. Musul Emîri Kürboğa da başarısızlıkla sonuçlanan Urfa kuşatmasının ardından işgal edilen Antakya'ya yardım için Suriye'ye yöneldi. Müttefik kuvvetlerin katılması için bir süre Mercidâbık'ta bekledi. Dımaşk Meliki Dukak burada Kürboğa'ya katıldı. Müttefikler Antakya'yı kuşattığı sırada Haçlılar açlık ve sefalet içindeydi. Bu sırada Halep Meliki Rıdvan'ın gönderdiği elçilerin Kürboğa ile görüşmelerinden endişelenen Dukak ile Humus Emîri Cenâhüddeve Hüseyin, Kürboğa'yı sevmeyen emîrlerin ayrılmalarını müteakip ordugâhı terk ettiler (491/1098).

Antakya Prinkepsi Tankred, Sevâd topraklarına yaptığı saldırıdan geri dönerken Dukak ona karşı süvari birliği sevketti ve Haçlılar'a ağır kayıplar verdi. Ayrıca Tankred, şövalyelerden oluşan bir elçilik heyeti gönderip Dukak'tan ya hristiyan olmasını ya da Dımaşk'ı terketmesini isteyince Dukak da aynı şekilde ya İslâm'ı kabul etmesini veya ölümü tercih etmesini belirten bir cevap gönderdi ve heyettekilerden müslüman olan biri hariç diğer beş kişiyi öldürdü. Bunun üzerine Tankred yeniden Sevâd topraklarını yağmaladı. 494 (1101) yılında Trablusşam Emîri Ebû'l-Hasan